

ББК 67.9 (4Укр)
В15

Редакційна колегія:

В.А.Васильсва - директор Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного права;

Н.Р.Кобенька - голова науково-методичної ради Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри трудового, аграрного та земельного права;

Ю.І.Микитин - заступник директора Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права;

О.І.Зозуляк - кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

І.В.Козич - старший викладач кафедри кримінального права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

С.М.Квасниця - завідувач інформаційно-видавничим відділом Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

В15 Вдосконалення правового регулювання прав та основних свобод людини і громадянина [текст] : *Матеріали щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених та аспірантів*. - Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2012. - 216 с.

У збірник включені тези доповідей учасників щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених та аспірантів «Вдосконалення правового регулювання прав та основних свобод людини і громадянина», яка відбулася 27-28 квітня 2012 року на базі Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Теоретичні положення і рекомендації учасників конференції щодо удосконалення законодавства України стануть ще одним кроком на шляху розвитку правової думки і законодавчого процесу.

ББК 67.9 (4 Укр)

© Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2012

СЕКЦІЯ 1. ФІЛОСОФСЬКІ, ІСТОРИЧНІ ТА ПСИХОЛОГО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ОСОБИ

Горуйко Х.П.
аспірантка заочної форми навчання Львівського державного університету внутрішніх справ

Військові суди, як складова частина судової системи ЗУНР

Утворення Західно-Української Народної Республіки (далі-ЗУНР) стало визначною подією в історії національного державотворення, а також відкрило перед українським народом нові можливості правотворчості. Особливий інтерес становлять джерела права ЗУНР, які регулювали організацію та діяльність судів, прокуратури й адвокатури, а також процесуальні аспекти судового провадження. Державна влада ЗУНР всупереч несприятливим зовнішнім факторам зуміла сформувати ефективну систему судочинства, самобутність якої збереглась навіть після укладення акту злуки з УНР у січні 1919 р.

Актуальність формування системи військового судочинства була очевидною з перших днів існування ЗУНР, адже військовий стан і мобілізація населення вимагали адекватного та швидкого реагування з боку судової влади на порушення правопорядку, військової дисципліни та прав громадян. З цієї метою була створена система військових судів.

При формуванні системи військових судів влада Західно-Української Народної Республіки керувалась ідеями, що містились у правовій спадщині Австро-Угорської монархії. Саме від цієї держави ЗУНР перейняла модель вирішення судових справ серед військово-службовців, а військове судочинство в його процесуальній частині ґрунтувалось на нормах австрійського військового кримінально-процесуального кодексу 1912 р.

У Галичині ще в період її перебування в складі Австрійської імперії й Австро-Угорщини функціонували військові суди як окремі суди для військовослужбовців і становили три судові ланки – військові бригадні суди (перша інстанція), військові дивізійні суди (друга інстанція) і верховний військовий трибунал (третя інстанція). Протягом ХІХ ст. військове судочинство в Галичині здійснювалося на підставі застарілого кодексу імператриці Марії-Терезії від 1768 р.[1] Про незадовільний стан військового судочинства заявив у 1902 р. депутат австрійського рейхсрату І. Дашинський: «Справа розглядається без обвинуваченого. Обвинувачений не бачить суддів, не бачить свідків... І судді також не бачать свідків, не мають перед собою найважливіших доказів, не мають перед собою живих людей, а лише їх покази... Все покрито таємницею, що щільно охороняється, а у такій атмосфері таємничості сильнішим є той, хто має владу, не правда, а забаганки можновладців дуже часто, ни жаль, надто часто є визначальними в нашому військовому судочинстві»[2].

Військові суди ЗУНР можна класифікувати за сферою компетенції та особливостями організації на три види:

жави, яке правове становище її складових частин; як здійснюється розподіл повноважень між центральними і місцевими органами. Державний устрій включає в себе територіально-політичну організацію, яка, в свою чергу, охоплює принципи та механізми взаємовідносин між центральними та місцевими органами влади. Бостан С.К., Тимченко С.М. говорять про «політико-територіальний устрій держави» Під політико-територіальним устроєм вони розуміють «національно-територіальну організацію держави, що охоплює правове становище складових частин держави (республік, штатів, провінцій, земель, кантонів тощо) і порядок взаємовідносин між центральними та місцевими органами влади» [5, с.231]. Вживаючи термін «політико-територіальний» поділ ми маємо на увазі наявність політичних суб'єктів на території держави (націй, держав, що існували раніше, або їх частин тощо). В даному контексті слухним є визначення, що його дає Д.Л. Златопольський. Вчений розглядає інститут адміністративно-територіального устрою крізь призму національно-державного устрою, вважаючи територіальний устрій «способом вирішення найгострішого питання в житті будь-якого суспільства і держави – національного питання» [6, с.180].

Вказуючи на деякі неузгодженості, що виникають відносно співвідношення понять державного та адміністративно-територіального устрою П.П. Шляхтун і В.М. Шаповал розглядають адміністративно-територіальний устрій (поділ) в тісному взаємозв'язку з організацією державної влади в цілому. В зв'язку з чим П.П. Шляхтун визначає державний устрій як організацію, систему органів державної влади, їх компетенцію та взаємовідносини» [7, с.122]. За словами іншого (В.М. Шаповала), адміністративно-територіальний устрій — є способом територіальної організації держави, розподілом її на адміністративно-територіальні одиниці [8, с.154]. Узагальнююче та комплексне визначення дає Л.Р. Михайлишин, зосереджуючи увагу на тому, що територіальний устрій держави — це не тільки розподіл території на окремі її частини. Це також правий статус територіальних утворень; певна система влади й управління в них; система взаємовідносин між державою загалом і територіальними одиницями зокрема; система взаємовідносин між територіальними частинами держави [9, с.67].

Аналіз вищенаведених визначень дозволяє говорити про те, що адміністративно-територіальний устрій – це законодавчо закріплена внутрішня система поділу держави на складові частини - адміністративні одиниці (краї, області, провінції, департаменти, округи, губернії, землі, воєводства, кантони, волості, новіти, та ін.), відповідно до якої утворюється вертикальна структура органів державної влади і управління та досягається збалансований розвиток території в цілому. Адміністративно-територіальний устрій є складовою частиною державного устрою, чітко визначеним та структурованим способом поділу публічної влади. Адміністративно-територіальний устрій – це двосидна система владно-об'єктних взаємовідносин, що включає в себе як систему взаємовідносин між державою в цілому (центральною владою) і владою в окремих частинах держави, так і систему взаємовідносин між територіальними одиницями держави.

1. Рымаренко С. Федералізм, регіоналізм, децентралізація // www.kemman.kiev.ua/kkp/content/conf06/papers/Rymarenko.html.

2. Адміністративно-територіальний устрій України. Історія та сучасність. За заг. ред. Ярubi В.І. (Видання друге.) К.: Секретаріат Каб. Мин. Укр., 2002., 270 с.

1. Бостан С.К. Конституційно-процесуальне право України: навч. посіб. / Совгіря О.В. – К.: Інформаційний, 2010. – 536с.
2. Бостан С.К. Конституційне право України: Підручник / За ред. Ортинського В.Л., Грицука В.К., Акочев А.А. – К.: Знання, 2008. – 583 с.
3. Бостан С.К., Тимченко С.М. Державне право зарубіжних країн: Навч. пос. – К.: Центр правових і політичних наук «Ліра», 2005 – 504 с.
4. Бончаровський Д.М. Государственное право зарубежных стран: Восточной Европы и Азии. Учеб. для вузов – М.: «Зерцало», 1990. – 320 с.
5. Шляхтун П.П. Конституційне право: словник термінів. – К.: Либідь, 2005. – 568 с.
6. Шаповал В.М. Сравнительное конституционное право. – К.: ИД «Княгиня Ольга», 2007. – 416 с.
7. Михайлишин Л.Р. Системы місцевого управління зарубіжних країн: порівняльний аналіз (Україна) / Михайлишин Л.Р.; за наук. ред. Лазор О.Д. – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2009. – 188 с.

Петровська І.І.

к.ю.н., викладач кафедри конституційного,
міжнародного та адміністративного права
Юридичного інституту

Відповідальність за порушення податкового законодавства

У частині податкове законодавство характеризується активною зміною правових норм. Окремим розділом Податкового кодексу передбачена відповідальність за порушення податкових відносин. Підставою для притягнення до відповідальності є вчинення податкового правопорушення.

Податковими правопорушеннями визнаються протиправні діяння платників податків, податкових агентів, та/або їх посадових осіб, а також посадових осіб контролюючих органів, що призвели до невиконання або неналежного виконання вимог, установлених податковим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи. Родовим об'єктом податкового правопорушення є суспільні відносини, що виникають з приводу оподаткування.

При порушенні законів з питань оподаткування застосовуються такі види юридичної відповідальності:

- фінансова;
- адміністративна;
- кримінальна.

Фінансова відповідальність застосовується у вигляді штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) та/або пені.

Притягнення до фінансової відповідальності платників податків за порушення законів з питань оподаткування, іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, не звільняє їх посадових осіб від наявності відповідних підстав від притягнення до адміністративної або кримінальної відповідальності.

Строки застосування, складата, стягнення та оскарження сум штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) здійснюються у порядку, визначеному Податковим Кодексом для сплати, стягнення та оскарження сум грошових зобов'язань. Суми штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) зараховуються до бюджетів, до яких

згідно із законом зараховуються відповідні податки та збори. При цьому, застосування штрафних (фінансових) санкцій (штрафів), не звільняє платників податків від обов'язку сплатити до бюджету належні суми податків та зборів, контроль за дотриманням яких покладено на контролюючі органи, а також від застосування до них інших заходів, передбачених Податковим Кодексом. Штрафні (фінансові) санкції (штрафи) за порушення норм законів з питань оподаткування або іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на органи державної податкової служби, застосовуються у порядку та у розмірах, встановлених податковим законом. Застосування за порушення норм законів з питань оподаткування або іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на органи державної податкової служби, штрафних (фінансових) санкцій (штрафів), не передбачених Податковим Кодексом та іншими законами України, не дозволяється.

Граничні строки застосування штрафних (фінансових) санкцій (штрафів), платників податків відповідають строкам давності для нарахування податкових зобов'язань, не пізніше закінчення 1095 дня, що настає за останнім днем граничного строку подання податкової декларації та/або граничного строку сплати податкових зобов'язань, нарахованих контролюючим органом, а якщо така податкова декларація була надана пізніше, - за днем її фактичного подання.

У разі вчинення платником податків двох або більше порушень законів з питань оподаткування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, штрафні (фінансові) санкції (штрафи) застосовуються за кожне вчинене разове та триваюче порушення окремо.

Про застосування штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) за порушення законів з питань оподаткування платнику податків надсилаються (вручаються) податкові повідомлення - рішення.

Податковим кодексом визначено такі склади податкових правопорушень:

- 1) порушення встановленого порядку взяття на облік (реєстрації) в органах державної податкової служби (ст. 117);
- 2) порушення строку та порядку подання інформації про відкриття або закриття банківських рахунків (ст. 118);
- 3) порушення платником податків порядку подання інформації про фізичні особи - платників податків (ст. 119);
- 4) неподання або несвоєчасне подання податкової звітності або невиконання вимог щодо внесення змін до податкової звітності (ст. 120);
- 5) порушення встановлених законодавством строків зберігання документів з питань обчислення і сплати податків та зборів, а також документів, пов'язаних з виконанням вимог іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи (ст. 121);
- 6) порушення правил застосування спрощеної системи оподаткування фізичною особою - підприємцем (ст. 122);
- 7) відчуження майна, яке перебуває у податковій заставі, без згоди органів державної податкової служби (ст. 124);
- 8) порушення порядку отримання та використання торгового патенту (ст. 125);
- 9) порушення правил сплати (перерахування) податків (ст. 126);
- 10) порушення правил нарахування, утримання та сплати (перерахування) податків у джерела виплати (ст. 127);

11) неподання або подання з порушенням строку банками чи іншими фінансовими установами податкової інформації органам державної податкової служби (ст. 128).

Пеня закінчення встановлених строків погашення узгодженого грошового зобов'язання на суму податкового боргу нараховується пеня. Відповідно до законодавства пеня - це сума коштів у вигляді відсотків, нарахованих на суми грошових зобов'язань, не сплачених у встановлені законодавством строки.

Пеня, кожен із суб'єктів податкових правовідносин зобов'язаний дотримуватися принципів норм податкового права. Одним із напрямків вдосконалення податкового законодавства є впровадження ефективного та справедливого механізму стягнення до відповідальності за порушення податкового закону, що матиме наслідком покращення й спрощення реалізації податково-правових норм.

Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року зі змінами // Електронний ресурс. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page10>

Прийняття Податкового права. Підручник - К.: Юрінком Інтер, 2010 - 368 с.

Прийняття Податкового кодексу як шлях до ефективності системи оподаткування в Україні // Право України. - 2010. - № 6. - С. 128-131

Подорожна Т.С.

к.ю.н., доцент кафедри економічної теорії і права Подільського державного аграрно-технічного університету

Інституція України про права і свободи людини та громадянина

Основним критерієм визначення правової якості джерел чинного законодавства є принципи і діяльність всіх гілок державної влади і держави в цілому є права людини і громадянина. Вони мають загальнорегулятивне імперативно-принципове значення та становлять невід'ємний компонент загальноморального порядку до людини, ставлення до неї як до автономної і самостійної особистості, гідної і рівноправної. Права і свободи є етико-правовою конструкцією, оскільки несуть у собі правові й моральні цінності [1, с. 147].

Прийняттям Конституції України 28 червня 1996 р. правовий статус особи отримав як ніколи новий рівень і за положеннями Конституції, і за станом розвитку державної думки. Чинна Конституція визначила, насамперед, стратегію держави в сфері прав і свобод та закріпила офіційну доктрину в цій сфері. Відповідно до ст. 3 Конституції "людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека є найвищою соціальною цінністю" [2]. Закріплені в Конституції права і свободи є центральним елементом конституційно-правового статусу особи.

Прийняттям Конституції України 28 червня 1996 р. правовий статус особи отримав як ніколи новий рівень і за положеннями Конституції, і за станом розвитку державної думки. Чинна Конституція визначила, насамперед, стратегію держави в сфері прав і свобод та закріпила офіційну доктрину в цій сфері. Відповідно до ст. 3 Конституції "людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека є найвищою соціальною цінністю" [2]. Закріплені в Конституції права і свободи є центральним елементом конституційно-правового статусу особи.

Прийняттям Конституції України 28 червня 1996 р. правовий статус особи отримав як ніколи новий рівень і за положеннями Конституції, і за станом розвитку державної думки. Чинна Конституція визначила, насамперед, стратегію держави в сфері прав і свобод та закріпила офіційну доктрину в цій сфері. Відповідно до ст. 3 Конституції "людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека є найвищою соціальною цінністю" [2]. Закріплені в Конституції права і свободи є центральним елементом конституційно-правового статусу особи.